

Θερμός ὡς φλογερὸς κρατῆρ, ἀθῶος ὡς τὰ βρέφη,
 Συμβαίνει· πλὴν νὰ μαρυνθῇ ἐνίοτ' ἐν ᾧ θάλλει.

Δησμονημένος τήκεται ἐν ταπεινῇ γωνίᾳ,
 Καὶ ὡς λαμπὰς νεκρῶσιμος ἐν παραθύρῳ σβύνει,
 Καὶ πρὶν τὸν στέψη ἡ Τιμὴ καὶ ἡ Ἀθανασία
 Τὸν φαρμακεύ' ἡ ἔνδεια καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη!
 «ὦ! βίφατ' εἰς τὸν δίσκον μου τὸν ὁβολὸν τῆς χήρας
 «Διὰ τὸν Βάρδον Ἑλληνα τὸ παίγιον τῆς Μοίρας.»

VII.

Τοιαῦτα ἔλεγ' ἡ σεμνὴ τοῦ Παρνασσοῦ παρθένος,
 Καὶ δάκρυ ἀδαμάντινον τὸ ὄμμα τῆς θολώνει·
 Οὕτως εἰς ῥόδου πέταλον ζέφυρος μυρωμένος
 Εἰς ἓνα θρόμβον διαυγὴ τὴν δρόσον συνενώνει.

Αἴφνης ῥυτιθιμώμετος τῆς ἀπεκρίθη γέρον·
 — «Γενναῖα κόρη! εἰς τὴν γῆν τῶν Ἀθηνῶν τί πλάττεις;
 «Ἐδῶ, πικρὸν μειδίημα ἐπὶ τὰ χεῖλη φέρων
 «Τὸ κώνειον κατέπιεν Φωκίων καὶ Σωκράτης...
 «Ὁ Ἕλλην ζώντας δὲν τιμᾷ τοὺς φίλους καὶ σωτήρας,
 «Πλὴν δίδει μετὰ θάνατον τὸ τάλαντον τῆς χήρας.»

Θ. Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ.



ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ Λουτεκία τρώγει ὡς ὁ Κρόνος, τὰ τέκνα της·
 ναὶ μὲν δὲν τὰ τρώγει, ἀλλὰ τὰ φονεύει, ἰδοὺ ἡ
 μόνη διαφορά. Πόσαι γυναῖκες θελκτικαί, ἄγγε-
 λοι συνάμα καὶ δαίμονες, βασίλισσαι τοῦ συρμοῦ,
 ἐπιβάλλουσαι τὰς ὁρέξεις καὶ ἰδιοτροπίας των εἰς
 ὁλόκληρον κοινωνίαν, δύνανται νὰ λέγωσι πρὸς ἑαυ-
 τὰς, ἐπὶ τῆς στρωμνῆς τῆς ὁδύνης, βλέπουσαι κατὰ
 τὸ ἔαρ τοῦ βίου, τὸν θάνατον προσεγγίζοντα μὲ
 βῆμα ταχύ. Οἱ Παρίσιοι μοι ἔδωκαν τὸ σκηπτρον,
 οἱ Παρίσιοι μοι δίδουν τὸν θάνατον! Τρισευ-
 δαίμονες δὲ ἀκόμη αὐταὶ ὅταν ἀμέσως εἰς τὸν θά-
 νατον καταλήγει ἡ ἐφήμερος βασιλεία των, διότι
 πολλάκις συμβαίνει ἡ αὕτη ἐκείνη χεὶρ ἥτις ἐξε-
 φύλλισε δυστεύρετα ἄνθη καὶ συνέστρεψεν ἀμελῶς
 πολύτιμα τρίχαπτα, νὰ ἐκτείνεται ματαίως διὰ
 νὰ λάβῃ ἄρτον ξηρόν. Πεπροικισμένοι μὲ ὅλα τὰ
 θέλητρά καὶ μὲ ὅλας τὰς χάριτας, ἀληθῆ ἐντρο-
 φήματα τῆς φαντασίας δημιουργηθέντα ὑπὸ τοῦ
 υπερφυοῦς καλλιτέχνου ἐν ᾧ καλλιτεχνικῆς δια-
 θέσεως, ἔρχονται ἀγνωστον πόθεν, ἐπιβάλλονται,
 διεγείρουσι περὶ αὐτὰς θαυμασμόν ἢ σκάνδαλον,
 προξενουσι πλεότερα δάκρυα ἢ χαράς, καταστρέ-
 φουσι καταστρεφόμεναι, ἔπειτα δὲ αἰφνιδίως ἐξαφα-
 νίζονται ὡς φωτεινὰ μετέωρα χωρὶς νὰ ἀφίσουν
 οὐδὲν ἶχνος τῆς διαβάσεως των.

... Μία ὁμως ὑπῆρξεν εὐτυχεστέρα τῶν ἄλ-
 λων· μέγας καλλιτέχνης διακίωνισε διὰ τῆς γραφί-
 δος του τὴν τόσον ἡδυπαθῆ καὶ εὐγενῆ συνάμα
 καλλονὴν τῆς· ὁ Vidal μετεποίησε τὴν ὠραίαν
 ἐκείνην κεφαλὴν ἣτις εἶχε φέρει τόσους ἀδάμαντας
 εἰς κεφαλὴν οὐρανίου κάλλους, ἀγνόητος ἀγγελι-
 κῆς, χάριτος θαυμασίας, καὶ ἀφότου ἡ θεὰ ἐκείνη
 ἀπέθανε, δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ ἱχνογραφῇσιν γυναι-
 κας τῆς αὐτῆς τάξεως, καθότι δι' ἐκείνην μόνην
 εἶχε κάμει ἐξαίρεσιν, τοσοῦτον συντελέσασαν εἰς
 τὴν ἀρτιγενῆ φήμην τοῦ ζωγράφου καὶ εἰς τὴν τοῦ
 πρωτοτύπου. Τὸν θάνατόν τῆς ἐθρήνησεν εἰς ποιη-
 νῆς διὰ συγκινητικῶν στίχων καὶ νομίζω ὅτι αὐτοὶ
 ἦσαν οἱ πρώτοί του στίχοι, καθότι ἦτο τότε εἰκο-
 σαετής νεανίας. Ἐπειτα ἐξιστόρησεν εἰς διαπύρους
 σελίδας τὸν πλήρη λαμπρότητος ἄμα καὶ πικρίας
 βίον τῆς, ἐξ οὗ τέλος ἠντλησεν ὑπόθεσιν δράματος
 χειροκροτηθέντος εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ θεάτρα τοῦ κό-
 σμου, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἔρως ἐνέπνεε τοῦ ποιητοῦ τὸν
 κάλαμον, τὸ ποίημά του ἐγένετο ἀριστούργημα.
 Ἄλλος πάλιν ποιητῆς, ὁ βασιλεὺς τοῦ μυθιστορήμα-
 τος καὶ τῆς σκηνῆς, ὁ γόνιμος ἐκείνος νοὺς ὅστις ἐν
 διαστήματι πέντε ἡμερῶν συνθέτει μέγα δρᾶμα εἰς
 γλῶσσαν ἄλλην παρὰ τὴν ἰδικήν του, ὠμίλησε καὶ
 οὗτος περὶ αὐτῆς μὲ τὸ θέλητρον ἐκεῖνο καὶ τὴν
 ζωρότητα τῶν ὁποίων αὐτῆς μόνος κατέχει τὸ
 μυστήριον. Τοσοῦτον ἡ γυνὴ ἐκείνη ὑπῆρξεν ὠραία
 καὶ θελκτικὴ, τοσοῦτον ὑψηλόφρων καὶ εὐγενὴς καὶ
 εἰς αὐτὴν τῆς τὴν πτώσιν. Καὶ λησμονῶ τὸν ἡγε-
 μόνα τῆς ἐπιφυλλίδος, τὸν Νέστωρα τῆς Παρισινῆς
 κριτικῆς, τὸν ἐπιδέξιν συγγραφέα ὅστις λέγει τὰ
 ὠραιότερα πράγματα μὲ τὸν ἀφελέστερον τρόπον,
 χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι τὰ λέγει. Ἀλλὰ τίς δὲν ἀνέ-
 γνωσε τὰς λαμπράς σελίδας τὰς ὁποίας ὁ Janin
 ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Μαργδαληνὴν ταύτην, ὠραιότε-
 ραν ἴσως καὶ τῆς τοῦ Τιτιανῶ. Τέλος ὁ ἐνδο-
 ξος συγγραφεὺς τοῦ Rigoletto διὰ φθόγγων κηλούν-
 των τὴν ἀκοήν καὶ θιγόντων ἀμέσως τὴν καρδίαν,
 κατέστησε γνωστοτέραν ἀκόμη τὴν χαριεστάτην
 νεάνίδα, ἥτις εἰς τὸ συμπόσιον τῆς ζωῆς, ἀτυχῆς
 συνδαιτυμὼν ἔπιε προῶως τὴν ἡδυπάθειαν εἰς τὴν
 δηλητηριασμένην κήλυκα τῶν ἡδονῶν. Ἀλλὰ διατί
 ἡ ἐξαίρεσις αὕτη ὑπὲρ αὐτῆς, ἐνῶ τόσαι ἄλλαι διε-
 πέρασαν τὸν παρισινὸν ὀρίζοντα χωρὶς νὰ ἀφήσω-
 σιν ὅπισθὲν των καμμίαν φωτεινὴν αὐλακα; Διότι
 ὁ ἔρως κατηύγασε τὰς τελευταίας τῆς ἡμέρας καὶ
 ὁ ἔρως ἐξευγενίζει τὰς πιπτούσας.

Ὁ θάνατός τῆς ὑπῆρξε μέγα συμβᾶν καὶ δι' αὐ-
 τοὺς τοὺς Παρισίους, τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀδακρυν πό-

λιν. Οἱ Παρίσιοι ὤφειλον βεβαίως τὴν ἔκφρασιν ταύτην τῆς θλίψεως εἰς ἐκείνην ἣτις τοσάκις εἶχε καταυγάσει μὲ ἐν ἡδυπαθές της βλέμμα τὰς λαμπρότερας ἑορτάς, διότι πάντοτε ἡ παρουσία της ἦτον ὡς μαγευτικὴ τις ἐμφάνισις· ὅσοι δὲν τὴν ἐγνώριζον ἔλεγον, ὅταν τὴν ἐβλεπον διαβαίνουσαν «*Ιδοὺ μία δούκισσα.*»

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν τελευταίαν της, ἡνοίγετο ἡ θύρα τῆς οἰκίας της τὴν ὁποίαν ὁ θάνατος εἶχε κλείσει, καὶ ὅπου τὰ πάντα ἀνῆγγελλον ἀκόμη τὴν ζωὴν. Πᾶν ἐπιπλον τοῦ πολυτελοῦς ἐκείνου οἰκήματος τὸ ὁποῖον ὁ ἔρως εἶχε τοσάκις φωτίσει μὲ τὰς εὐθύμους λάμψεις του εὕρισκετο ἐν τάξει καὶ εἰς τὴν θέσιν του· ἡ κλίνη, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχεν ἀποθάνει, ἦτο μόλις πεπιεσμένη, ἀλλὰ παρίστα θλιβεράν θέναν καὶ ὁμοίαζε φωλεὰν ἀνευρισκομένην ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χειμῶνος εἰς τὰ βάθη τῶν δασῶν. Παρὰ τὸ προσκεφάλαιον κάθισμά τι διετρεῖ ἀκόμη τὰ ἔχνη τῶν γονάτων τοῦ ἀνθρώπου ὅστις εἶχε κλείσει τὰ βλέφαρά της. Τὸ ἀρχαῖον ὥρολόγιον, τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ὅπερ εἶχε σημάνει τὰς ὥρας διὰ τὴν Κυρίαν Pompadour καὶ τὴν Κυρίαν Dubarry ἐξηκολούθει, τὸ ἀνάλητον! νὰ δεικνύη τὴν ὥραν τῆς ζωῆς, ἀφοῦ ἐσήμανε τὴν ὥραν τοῦ θανάτου! Τὸ κλειδοκύμβαλον, ἀνοικτὸν ἀκόμη, ἐφαίνετο ἐπιάντηχον ἀπὸ τὴν τελευταίαν μελωδίαν, ἀπὸ τὸν τελευταῖον φθόγγον τῆς ζωῆς. Οἱ ἀργυροὶ κηροστάται ἔφερον πάντοτε τὰ κηρία τὰ ἐτοιμασθέντα διὰ τὴν τελευταίαν ἐσπερινὴν συνομιλίαν καὶ ἐφαίνοντο ὅτι διαταγὴν μόνον περιέμενον διὰ νὰ διαχύσωσι τὸ φῶς των εἰς τὸ δωμάτιον. Τὰ πτηνὰ ἐξελάδουν εἰς τὸ χρυσὸν κλωβίον των τὰ ἐρωτικά αὐτῶν ἄσματα ὡς καὶ πρότερον μόνον τὸ ρόδον τὸ ἀειθαλές καὶ ἡ διαρκὴς ἐρείκη ἀντεμάχοντο ἐντὸς κομφῶν γαστρῶν πρὸς τὸν θάνατον ὅστις ἤρχετο νὰ μαράνη αὐτὰ, δι' ἑλλειψιν ὀλίγου ὕδατος, ὡς εἶχε μαράνει τὴν συμπαθῆ αὐτῶν προστάτριαν δι' ἑλλειψιν ὀλίγης εὐτυχίας καὶ ἐλπίδος.

«Ἦκουσα τὰς ὑψηλὰς τάξεως Κυρίας ὡς καὶ τὰς ἐπιθεξίους φιλαρέσκους τῶν Παρισίων, λέγει ὁ Jules Janin, νὰ ἐξίστανται διὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν φιλοκαλίαν τῶν ἐλαχίστων κοσμητικῶν ἐργαλείων. Τὸ κτένιον της ἀνέβη εἰς τιμὴν ἀπίστευτον, ἡ κεφαλοφύκητρα της ἡγοράσθη διὰ ποσὸν ὑπέρογκον. Ὡς καὶ τὰ μεταχειρισμένα της χειρόκτια ἐπωλήθησαν, τόσον ἡ χεὶρ της ἦτον ὡραία. Ἐπωλήθησαν καὶ ὑποδημάτια τὰ ὁποῖα εἶχε φορέσει, καὶ αἱ τίμμαι γυναῖκες ἡμιλλῶντο μεταξύ των ποῖα νὰ φορέσῃ τὸ μικροσκοπικόν της πέδιλον. Τὰ πάντα ἐ-

πωλήθησαν ὡς καὶ τὸ παλαιότερόν της σάλιον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη φορεθῆ τρία ἔτη, ὡς καὶ ὁ λαμπρότερος ψιττακὸς της ὁ ὁποῖος ἐπανελάμβανε μικράν τινα φράσιν ἀρκετὰ θλιβεράν διδασχθεῖσαν εἰς αὐτὸν παρὰ τῆς κυρίας του. Ἐπωλήθησαν αἱ εἰκόνες της, ἐπωλήθησαν αἱ ἐρωτικά της ἐπιστολαὶ, ἐπωλήθη ἡ κόμη της, ὅλα ἐπωλήθησαν, ἡ δὲ οἰκογένειά της ἡ ὁποία ἀπέστρεφε τὰ ὄμματα ὅταν ἡ γυνὴ ἐκείνη περιεφέρετο ἐντὸς τοῦ σημοστολίσου ὀχήματός της ὀρμητικῶς συρομένου ὑπὸ σφριγόντων ἀγγλικῶν ἵππων, ἐνεφορήθη μετ' ἐπιδειξέως ἀπὸ τοῦ χρυσίου τὸ προσελθὸν ἐκ τῶν πραγμάτων της. Τίποτε δὲν ἐκράτησαν δι' ἑαυτοὺς ἐκ τῶν ἄλλοτε εἰς αὐτὴν ἀνηκόντων. Σεμνοὶ ἄνθρωποι!»

Τὴν γυναῖκα ταύτην τὴν γνωρίζετε· εἶναι ἡ Marie Duplessis. Τὴν ἱστορίαν της, ἀληθὲς ἐλεγείον, τὴν ἀνεγνώσατε ὅλοι, διότι τίς δὲν ἀνέγνωσε τὴν Κυρίαν μὲ τὰς Καμελίαις; Ὅσοι εἶδον τὸ δράμα δὲν ἐλησμόνησαν τὰ δάκρυα τὰ ὅποια ἡ χαρίεσσα, ἡ δραματικὴ, ἡ ἀμίμητος Κυρία Doche κατάρθρωσε νὰ τοῖς ἀποσπᾷ ὑπὸ τὸ ἐνδυμα τῆς Marguerite Gauthier ¹.

Ἀγανακτῶ κατὰ τοῦ K. Piave, τοῦ ἀγαπητοῦ στιχοσυνθέτου τοῦ μουσικοδιδασκάλου Verdi, διότι μετεσχημάτισε τὸ χάριεν πρόσωπον τῆς Μαργαρίτας εἰς τὴν ὥχρᾰν Βιολέτταν. «Ἡ ὥχρότης θεοποιεῖ τὴν γυναῖκα,» εἶπε γυνὴ τις θεία,² καὶ ἡ Marie Duplessis εἶχε τὴν λεπτοφυῆ ἐκείνην ὥχρότητα τὴν ὁποίαν καλοῦμεν σιτόχρουν ὄψιν. Ἀλλ' ὁ Ἰταλὸς ποιητὴς ἔδειξεν ὑπερβολὴν ζήλου εἰς τὴν παραποίησίν του καὶ μᾶς παρέστησε μορφήν ἀμαυράν. Ἀσμένως παραδέχομαι ὅτι αἱ διαστάσεις ἑνὸς μελοδραματικοῦ κειμένου (libretto) δὲν εἶναι μὴδὲ δύναται νὰ ἦναι αἱ αὐταὶ μὲ τὰς τοῦ δράματος· ἀλλ' ὅταν ἔχῃ τις τόσῃν τόλμῃν ὥς ν' ἀντιμετρηθῇ πρὸς πόνημα ἀποτελοῦν ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς συγχρόνου σκηνῆς ὀφείλει νὰ περιορισθῇ εἰς ἀπλὴν καὶ πιστὴν ἀντιγραφὴν, ἀποφεύγων τὸ νὰ νοθεύσῃ τὴν ἰδέαν τοῦ συγγραφέως. Τίς ὁ σκοπὸς τοῦ δράματος τοῦ υἱοῦ τοῦ Δυμᾶ; Ἐκαστος γνωρίζει ὅτι ἄλλο δὲν προτίθεται ὁ νέος δραματούργος εἰμὴ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά μένει πάντοτε ἀνοικτὴ εἰς εὐγενὲς πάθος, ὁποῖαι καὶ ἂν ἦναι αἱ τοῦ θίου περιπέτειαι καὶ ὅτι ἔρως ἀληθὲς δύναται ν' ἀνυψώσῃ μίαν γυναῖκα, ὅσον καὶ ἂν ἔπестε χαμηλά. Ἡ

1. Ἡ Marie Duplessis φέρεται ἐν τῷ μυθιστορηματικῷ καὶ ἐν τῷ δράματι τὸ ὄνομα Marguerite Gauthier, ἐν δὲ τῷ μελοδραματικῷ ἡ Traviata τὸ ὄνομα Violetta.

2. George Sand: Lettres d'un voyageur.

νόσος καὶ ἡ πεισματώδης ἐκείνη πρὸς τὸν θάνατον πάλῃ, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ βίου, πάλῃ ἤτις ἀποσπᾷ τόσα δάκρυα εἰς τοὺς Παρισίους, ὅταν παρουσιάζεται εἰς τὸ θέατρον ἡ Κυρία Doche ἀποτελοῦσιν ἀπλῶς συγκινητικόν τι ἐπεισόδιον. Ἄλλ' ὁ K. Piane ἔχει τόσῃν λεπτότητα ἀνατροφῆς ὥστε δὲν θέλει τὰ πάντα νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς ἀκροατάς του καὶ νὰ μὴ τοῖς ἀφήσῃ τὴν ἡδονὴν νὰ μαντεύσουν τὰ δύο τρίτα τῆς ὑποθέσεως τοῦλάχιστον ἂν ὅχι καὶ τὸ ὅλον ὅθεν, μᾶς δεικνύει μόνον μίαν γυναῖκα, τὴν Βιολέτταν, ἀγαπῶσαν ἐμμανῶς τὸν Ἀλφρέδον, καὶ συγκατατιθεμένην νὰ τὸν παραιτήσῃ καὶ νὰ ὑποκριθῇ ἔρωτα πρὸς ἄλλον, κατὰ συνέπειαν τῶν παρακλήσεων καὶ τῶν δακρύων τοῦ πατρὸς τοῦ ἔραστοῦ της. Ἐπειτα ἀποθνήσκει καὶ ἡ ὑπόθεσις τελειώνει.

Νὰ μᾶς εἴπῃ ἡ τοῦλάχιστον νὰ μᾶς ὑποδείξῃ ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη εἶχε κατασπεύσει τὴν καρδίαν της πρὶν ἀγαπήσῃ τὸν Ἀλφρέδον καὶ ὅτι ὁ ἔρως οὗτος εἶναι κυρίως ὁ ἀνυψώσας τὴν Μαγδαληνὴν ταύτην τῶν Παρισίων ¹ ἄχρι τῆς ὑπερφυοῦς αὐταπαρνήσεως, τὴν ὁποίαν δεικνύει, τοῦτο ὁ K. Piane ἀπηξίωσε νὰ πράξῃ καὶ εὐλόγως, διότι *κείμενον* ἀπλῶς ἤθελε νὰ συνθέσῃ καὶ *κείμενον* μόνον συνέθεσε. Θαυμάσιος ὅμως εἶναι τῷ ὄντι καὶ ὑπερβαίνει κατὰ τὰ θεατρικὰ τολμήματα καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον Δυμᾶ, εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ χαρτοπαιγνίου, κατὰ τὴν δευτέραν πράξιν, ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Φλώρας ὅπου γίνεται χορὸς προσωπιδοφόρων καὶ μετρημεισμένων κατὰ τὸ *κείμενον*. Ἐκεῖ ὁ Ἀλφρέδος ἐξυθρίζει δεινῶς τὴν Βιολέτταν ῥίπτων εἰς τὸ πρόσωπόν της τὴν εἰκόνα της καὶ τὰ χρήματα ὅσα πρὸ μικροῦ ἐκέρδισεν αὐτὸς, ἀλλ' αἰφνιδίως φθάνει ὁ πατὴρ του καὶ ἀρχίζει νὰ τῷ διδάσκῃ τὴν ἠθικὴν! Καλὰ ἐξέλεξε τὸν τόπον! Τῷ ὄντι γέρων πατὴρ παρεισδύων εἰς παρισινὸν προσωπιδοφόρον χορὸν, καὶ μάλιστα χωρὶς ἔνδυμα τοιοῦτου χοροῦ, διακινδυνεύει πολὺ τὴν ἀξιοπρέπειάν του, ἀλλ' ὅταν ὁ σκοπὸς του εἶναι ἔντιμος, ὅταν πηγαίνει νὰ διδάξῃ τὴν ἠθικὴν εἰς τὸν κύριον υἱόν του, δὲν ἔχομεν πλέον τίποτε νὰ ψέξωμεν. Πολὺ ἀγαπᾷ τὸν Δάντην, ἀλλὰ πόσον θὰ τὸν ἡγάπων πλείοτερον ἂν εἶχε πλάσει εἰς τὸν Ἀδὸν του καὶ ἐνδέκατον τμήμα (bolgia) διὰ τοὺς σαρωτάς τοῦ Παρνασσοῦ ἐν γένει, καὶ διὰ τοὺς στιχοσυνθέτας τῶν μελοδραμάτων ἰδίως!

Ὁ Verdi ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος τοῦ ποιητοῦ

1. «Ἀφένεται αἱ ἀμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἡγάπησε πολὺ.»

του· ἡ μουσικὴ τῆς Traviata εἶναι ὡραία ἂν καὶ ὀλίγον ἄχρους ἐνίοτε. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἂν ὁ μουσικοδιδάσκαλος συχνάκις ἐθυσίασε, χάριν τῆς μελωδίας, τὰς πολυήχους ἐκείνας ἐκρήξεις τὰς ὁποίας συνήθως τοσοῦτον ἐπιδιώκει, καὶ πᾶς ὁ ἔχων λεπτὸν μουσικὸν αἶσθημα ὀφείλει νὰ τὸν ἐπαινέσῃ διὰ τοῦτο. Ἰπάρχει μέρος τι ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει ὅπου ἡ μελωδία τοῦ Verdi εἶναι ἀληθῶς ὑπερφυῆς, δὲν γνωρίζω τίποτε μαγευτικότερον ἀπὸ τὸ μέλος τῆς ὀρχήστρας τὸ συνοδεῖον τὰς ἐφεξῆς λέξεις τοῦ βαρυτόνου:

Il filiale tuo dover-chi dal cor ti cancellò?

ὑπενθυμίζον κάπως «*La dernière pensée*» τοῦ Weber· ὁ χορὸς τῶν γυναικῶν ἐν τῇ αὐτῇ πράξει:

Noi siamo zingarelle.

εἶναι πλήρης γοργότητος καὶ καινοπρεπειᾶς, καὶ τοι ἀναμιμνήσκων χορὸν τινὰ τοῦ Macbeth; ἀλλ' ὁ Verdi ἔχει θεαίῳς τὸ δικαίωμα νὰ δανεισθῇ ἀπὸ τὸν Verdi: τοῦτο δὲν λέγεται δάνειον. Ὁ χορὸς τῶν Mattadori:

È Piquillo un bel gagliardo,

ὅστις ἔρχεται κατόπιν κάμνει καλλίστην ἐντύπωσιν· ὁ χορὸς αὐτῆς εἶναι ἀνάμνησις τοῦ Robert le Diable, ἀλλά Παίρνει καθεὶς τὸ ἴδιόν του ὅπου τὸ εἶρη, λέγει γαλλικὴ τις παροιμία. Τὸ ἀσμάτιον τῆς Βιολέττας κατὰ τὴν τελευταίαν πράξιν:

Addio del passato bei sogni ridenti,

εἶναι πλήρες εὐαισθησίας καὶ ἔχει γλυκύτητα ἄφατον. Ἡ ἐφεξῆς διωδία μεταξύ Βιολέττας καὶ Ἀλφρέδου:

Parigi o car^o, noi lasceremo,

εἶναι χαρισεστάτη, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἀκόμη καλητέρα ἂν δὲν μᾶς ἀνεμίμησθε παρὰ πολὺ πιστῶς τὴν διωδίαν τὴν μεταξύ ὑψιφώνου (soprano) καὶ ὀξυφώνου (tenore), εἰς τὴν τελευταίαν πράξιν τοῦ Trovatore:

Ai nostri monti ritorneremo,

Ἀμφότεραι αἱ διωδία αὗται ἔχουσι τὸ αὐτὸ μέλος, καὶ μόνος ὁ ρυθμὸς μετεβλήθη. Ἡ τελευταία διωδία

Cielo! . . . morir si giovane,

εἶναι ἐκ τῶν κραυγῶν ἐκείνων αἰτίνες βαθέως καὶ ἀμέσως συνταράσσουσι τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς ὁποίας ὁ Verdi μόνος ἡξεύρει νὰ ἐρμηνεύῃ.

Ἐν συνόλῳ ἡ μουσικὴ τῆς Traviata εἶναι ὡραία καὶ ἐμφαίνει ἐν τῷ ἐπιφανεῖ μουσικῷ μου-

σικὴν μέθοδον μᾶλλον προσεγγίζουσιν εἰς τὴν παράδοσιν τῆς ἰταλικῆς σχολῆς, ἥτις οὐδόλως ἀρέσκεται εἰς τὰς ἀγρίας ἡχηρότητας τοῦ Attila, τῆς Giovanna d'Arco, τῆς Battaglia di Legnano, τῆς . . . , ἀλλὰ παύω, διότι ὁ κατάλογος θὰ ἦτον ἀπέραντος ἀφοῦ ὁ Verdi ἔγραψεν ἐπέκεινα τῶν 25 μελοδραμάτων ἀπὸ τοῦ 1839, ὅτε ἤρχισε τὸ καλλιτεχνικὸν του στάδιον εἰς τὸ θέατρον Scala τῶν Μεδιολάνων διὰ τοῦ μελοδράματος Oberto di San Bonifazio.

Ὁ ὀξύφωνος ἐπέτυχε πολὺ εἰς ὠρισμένας τινὰς στιγμὰς ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τοῦ Ἀλφρέδου, ἐφάνη δὲ πάντοτε εὐαίσθητος καὶ περιπαθὴς, ἀλλ' ἡ φωνὴ του δὲν τῷ ἐπέτρεψε νὰ φανῇ πάντοτε εὐγλωττος.

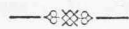
Ὁ βαρύφωνος ἐχειροκροτήθη ὡσαύτως εἰς τὸ μέρος τοῦ Germont, πατὴρ τοῦ Ἀλφρέδου.

Ἡ Κυρία Giulia Gianelli, εἰς τὴν ὁποίαν ἐρρίφθησαν πολλοὶ ἀνθοδέσμαι κατὰ τὴν παράστασιν τοῦ Elisir d'Amore καὶ τὴν τοῦ Don Checco, μελοδράματος κατ' ἐμὲ τόσον ἀσημάντου ὥς εἶναι περιττὸν νὰ γίνῃ λόγος περὶ αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι δύναται νὰ ἐπιτύχῃ καὶ εἰς τὸ τραγικὸν μελόδραμα. Εὐγνωμονοῦμεν πρὸς αὐτὴν διὰ τὴν καλὴν τῆς διάθεσιν, ἃν καὶ αὐτὸς ὁ ἄδης ἦναι πλήρης καλῶν διαθέσεων. Ἐφάνη κομψὴ Βιολέττα, τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον, καὶ ἔβαλλε κατ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς μουσικῆς γραμματικῆς, εἶναι ὁμῶς λυπηρὸν ὅτι παρημέλησε ἄλλους τινὰς κανόνας τεθέντας ὑπὸ τῆς καρδίας καὶ κυρωθέντας ὑπὸ τοῦ ἔρωτος. Ἐλησμόνησε π. χ. ὅτι ἔλον τὸ μέρος τῆς Βιολέττας συνίστατο εἰς τὸ νὰ κλινῇ τις μουσικῶς τὸ ῥῆμα ἀγαπῶ, καὶ τὸ ἐκλινεν ὡς μαθήτρια ὀκνηρὰ, χωρὶς νὰ τῷ δώσῃ τὸν χρωματισμὸν ἐκεῖνον καὶ τὸ θέλγητρον τὰ ὁποῖα αἱ ἀγαπῶσαι γυναῖκες δίδουσιν εἰς τὸ εὐμορφον τοῦτο ῥῆμα, τὸ ὁμαλώτατον μὲν ἐν τῇ γραμματικῇ, ἀλλ' ἄνωμαλώτατον ἐν τῷ βίῳ. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὸ μέρος τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν δυσχερεστέρων, καὶ ἂν δὲν ἔχῃ ἀνάγκην μεγίστης φωνητικῆς ἱκανότητος, ἀπαιτεῖ ὁμῶς νὰ ἦναι ἡ ψάλλουσα ἐντελὴς ὑποκρίτρια· τοῦτο δὲ εἶναι φυσικώτατον ἀφοῦ ἡ Traviata δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἀσθενὲς ἔκτυπον δράματος καταστάντος δημώδους διὰ τῆς σκηνικῆς ἱκανότητος τῆς Κυρίας Doche. Εἰς τὴν τρίτην πρᾶξιν ἡ Βιολέττα ὑποτίθεται νοσοῦσα καὶ θνήσκουσα, ἀλλὰ, μὰ τὴν ἀλήθειαν κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὸ πιστεύσῃ! τόσον ἡ παριστῶσα τὸ πρόσωπον τοῦτο φαίνεται ὑγιαίνουσα κατὰ τὴν πρώτην καὶ

τὴν δευτέραν πρᾶξιν· κανὲν σημεῖον ἀσθενείας δὲν μᾶς κάμνει νὰ προμαντεύσωμεν τὸ ὀδυνηρὸν τέλος τοῦ δράματος. Πολὺ διαφορετικὰ ἐννοεῖ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἡ Κυρία Doche. Δὲν ἀγαπᾷ τὰ αἰφνίδια ἡ μεγάλη ἐκείνη τεχνήτρια. Ἀπὸ τῆς πρώτης πράξεως, ἐν τῷ συμποσίῳ, ὑποκρίνεται ὅτι πάσχει ἀπὸ ὑπόκωφον βῆχα προδίδοντα ἤδη τὴν ὑποσκάπτουσαν τὸν ὀργανισμόν τῆς νόσον, καὶ οὕτω φθάνει εἰς τὰς τελευταίας τοῦ βίου τῆς στιγμὰς προβαίνουσα κατὰ βαθμοὺς εἰς τὸ νόσημα, βαθμοὺς θαυμασίους κατὰ τὸ ἀπροσποίητον καὶ τὸν χρωματισμὸν. Ναὶ μὲν τὸ κείμενον τῆς Traviata σημειώνει ὅτι ἐν τῷ συμποσίῳ ἡ Βιολέττα καταλαμβάνεται ὑπὸ αἰφνιδίως ὠχρότητος, ἀλλ' ὅλα ταῦτα μένουσιν ἀπαρατήρητα. Ἡ Κυρία Gianelli δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ ὅτι ἡ μουσικὴ δὲν δύναται κατ' οὐδὲν νὰ μεταβάλλῃ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν λογικὴν, καὶ ὅτι, γυνὴ ἐκπνέουσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς, μετὰ μακρὰν νόσον, ὁποῖον καὶ ἂν ἦναι τὸ ποίημα—εἴτε μελόδραμα, εἴτε δράμα, ἀδιάφορον—δὲν δύναται εὐλόγως νὰ φθάσῃ ἄχρι τῆς τελευταίας πνοῆς χωρὶς νὰ δείξῃ ἐν διαστήματι πολλῶν πράξεων κανὲν σημεῖον νοσηματικῆς καταστάσεως.

Ἐν συντόμῳ, ἡ παράστασις τῆς Traviata; ἀρκοῦντως ἐτραβιατίσθη ἐπὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς σκηνῆς. Ἀγνοῶ τὸ αἷτιον, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ ὑποκριταὶ τοῦ θεάτρου μας ὑφίστανται χωρὶς νὰ θέλουν τὴν ἐπενέργειαν τοῦ τίτλου τοῦ ποιήματος· διότι travviare, ὡς γνωρίζετε, σημαίνει ἐξέρχῃ τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Θὰ συμβουλευέσω λοιπὸν τὸν θεατρώνην μας νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὸ ἐξῆς τὸ μελόδραμα τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄνομα Βιολέττα. Τίς οἶδεν; ὠραῖον ὄνομα εἶναι ἐνίοτε καλὸς οἰωνός.

ΑΛΘΩΤΑΣ.



ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΠΑΡΑΜΟΝΗ,

Δράμα εἰς πράξεις 5

ὑπὸ Ἰ. Α. Π. ΠΑΡΚΑΒΗ.

Ἐκτακτόν τι καὶ συγκινητικὸν εἶχεν ἡ θεά τοῦ μικροῦ μας θεάτρου κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 25ης Ἰανουαρίου. Δὲν ἐπρόκειτο πλέον νὰ παρασταθῇ ὑπὸ μετρίων ὑποκριτῶν κανὲν ἐκ τῶν ξενικῶν ἐκείνων μελοδραμάτων, ὧν τὴν οἰκτρὰν συνήθως καταστροφὴν πενθεῖ δις τοῦ μηνὸς εἰς τὰς στήλας τῆς Χρυσολίδος ὁ φίλος καὶ συνεργάτης μου Ἀλθώτας. Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην πᾶν ἦτο νέον, πᾶν ἦτο